

12.10.2016

Pariisin ilmastopimuksen vaikutukset Helsingin ilmastotyöhön

-Ilmastotyöryhmän esitys kaupunginhallituksen iltakouluun

Johdanto

Kaupunginjohtaja perusti 10.2.2016 Helsingin kaupungin ilmastotyöryhmän. **Ilmastoryhmä vastaa Helsingin ilmastotyön koordinoinnista, seurannasta ja toimien toteutuksen edistämisestä niin sopeutumisen kuin hillinnän osalta.** Työryhmän yhtenä tehtävä oli valmistella kaupunginhallitukselle tämä selvitys Pariisin ilmastopimuksen vaikutuksista Helsinkiin. **Ilmastotyöryhmä valmistelee valtuustokauden 2017-2021 strategiaohjelmaan vuoteen 2030 tähtäävät ilmastopoliittiset tavoitteet ja niihin liittyvät toimenpiteet. Ilmastotyöryhmä toimii myös ohjausryhmänä ilmastomuutoksen sopeutumisen linjauksien laadinnalle.**

Kaupunginhallituksen iltakoulussa 2.11.2015 käsiteltiin kaupungin ajankohtaisia ilmastoasioita. Tässä katsauksessa kerrotaan, miten Helsingin ilmastotyö on kehittynyt sen ja joulukuisen Pariisin ilmastokokouksen jälkeen. Globaalisti kaupungistuminen jatkuu ja kaupungeilla onkin merkittävä rooli Pariisin sopimusten toimien toteuttamisessa sillä valtaosa ilmastomuutoksen hillinnän ja sopeutumisen toimenpiteistä tehdään kaupungeissa ja ne toimivat innovaatioiden edistäjinä. Helsingin rooli on olla mukana suunnannäyttäjien joukossa, jossa otetaan käyttöön vähäpäästöinen teknologia ja elämäntapa. Helsingin vaikutus globaaleihin päästöihin onkin huomattavasti suurempi kuin todelliset päästöt.

Helsingin ilmastopoliittikan keskeiset tavoitteet on asetettu kaupungin strategiaohjelmassa sekä ympäristöpolitiikassa vuosille 2020 ja 2050. Tavoitteet koskevat Helsingin maantieteelliseltä alueelta syntyviä päästöjä. Näin ollen niihin sisältyvät Helsingissä asuvien ja käyvien ihmisten, Helsingissä toimivien organisaatioiden ja kaupunkiorganisaation Helsingissä aiheuttamat päästöt. Todelliset helsinkiläisten päästöt eli hiilijalanjälki on kuitenkin kaksinkertainen, koska suuri osa päästöistä aiheutuu kaupungin rajojen ulkopuolella tuotteiden ja palveluiden valmistuksesta ja käytöstä.

Ympäristöpolitiikka ohjaa ilmastotavoitteiden lisäksi myös koko organisaation ympäristöjohtamista ja –raportointia. Virastojen ja tytäryhteisöjen tulisi vuoteen 2020 mennessä sisällyttää kevennettyjen ympäristöjärjestelmien periaatteet johtamisjärjestelmiinsä. Liikelaistosten taas tulisi ottaa käyttöön todennettu ympäristöjärjestelmä. Ympäristökeskus valmentaa ja kouluttaa kaupungin organisaatioita ja tytäryhteisöjä ympäristöjohtamisen käytännöissä. Ekokompassi-järjestelmä on yksi keskeinen väline tässä työssä. Ympäristöjohtamisen valmennuksissa myös ilmastoasioilla on keskeinen rooli.

Kaupungin omistajaohjaukseen kuuluu myös kuntayhtymien poliittinen ohjaus ja ilmastopoliittinen ohjaus ovat osa tätä kokonaisuutta. Kuntayhtymistä HUS on myös kaupungin ilmastokumppani. Ilmastokumppaneihin kuuluvat myös Amiedu ja Metropolia.

Pariisin sopimus

Pariisin ilmastopimuksen mukaan koko maailman päästöjen ja hiilinielujen tulee olla tasapainossa kuluvan vuosisadan jälkipuoliskolla. Maapallon keskilämpötilan nousu tulee rajoittaa selvästi alle kahteen asteeseen ja pyrkiä toimiin, joilla lämpeneminen saataisiin rajattua alle 1,5 asteen. Päästövähennystavoitteiden lisäksi sopimuksessa on asetettu pitkän aikavälin tavoite ilmastomuutokseen sopeutumiselle. Sopimusta arvioidaan ja mahdollisesti myös tiukennetaan viiden vuoden välein.

186 maata antoi Pariisissa joulukuussa 2015 kansallisen päästövähennysitoumuksen vuoden 2020 jälkeiselle ajalle. Yhteensä nämä sitoumukset kattavat yli 95 prosenttia maailman päästöistä. Huhtikuussa 2016 lähes kaikki maat allekirjoittivat sopimuksen. Sopimus astuu voimaan, kun sen on tuonut kansalliseen

lainsäädäntöön vähintään 55 prosenttia maista ja se kattaa vähintään 55 prosenttia päästöistä. Sopimuksen oli syyskuun alussa ratifioinut 26 maata, ja nämä maat kattavat noin 39 prosenttia päästöistä. Kiina ja USA ratifioivat sopimuksen syyskuun alussa. **EU liittyi parlamentin päätöksellä sopimukseen lokakuun alussa, jolloin myös koko Pariisin sopimuksen 55/55 –kriteerit täyttyivät ja sopimus astuu voimaan. Marrakeshin ilmastokokouksessa 7.-18. marraskuuta keskitytäänkin jo sopimuksen täytäntöönpanoon.**

Pariisin sopimuksessa esitetyt sitoumukset on annettu maittain eivätkä ne siten suoraan koske kaupunkeja. Pariisin sopimuksessa todetaan kaupunkien, alueiden, kansalaisten, yritysten ja muiden toimijoiden olevan erittäin tärkeitä hillinnän ja sopeutumisen onnistumisessa, vaikka ne eivät ole sopimuksen neuvottelevia osapuolia. Erityisesti kannustetaan päästöjen vähennyksiin, resilienssin (ilmastokestävyyden) kasvattamiseen ja alueellisen ja kansainvälisen yhteistyön lisäämiseen.

Pariisin sopimus vaikuttaa kaupunkeihin, kuten Helsinkiin, EU:n ja kansallisen lainsäädännön kautta. Sitä toimeenpannaan muun muassa päästökaupan, energiansäästö sopimusten (KETS, VAETS), rakentamisen energiatehokkuusnormien sekä valaistukseen ja hankintoihin liittyvien direktiivien kautta. Pariisin sopimuksen vaikutukset helsinkiläisiin näkyvät etenkin rakentamisessa, liikkumisessa, hankinnoissa ja energiankäytössä. Kaupungit ja yritykset, jotka ottavat käyttöön ja kehittävät vähäpäästöisiä teknologioita, pystyvät hyötymään sopimuksen myötä syntyvistä puhtaasta teknologian ja palvelujen markkinoista.

EU:n energia- ja ilmastotavoitteet ja niiden vaikutus Suomeen

EU:n nykyisenä vuoden 2030 tavoitteena on, että jäsenmaat vähentävät päästöjä yhteensä vähintään 40 prosenttia vuoden 1990 tasosta. Yhteinen tavoite jyvitetään jäsenmaille. EU:ssa on päätetty, että päästökaupan alaisen ETS-sektorin päästöistä leikataan vuoteen 2030 mennessä 43 prosenttia vuoden 2005 tasoon verrattuna. Sektoriin kuuluvat teollisuus ja energiantuotanto. Päästökaupan ulkopuolisilla sektoreilla tavoitteena on vähentää 30 % vuosien 2005 ja 2030 välillä. Se koskee liikennettä, lämmitystä, jätehuoltoa ja maataloutta. Lisäksi komissio antoi ehdotuksen maankäyttö- ja metsäsektorin päästöjen ja nielujen laskennasta. EU:n heinäkuussa annettu esitys jäsenvaltioiden päästövähennysvelvoitteista päästökaupan ulkopuolisella sektorilla esittää Suomen päästötavoitteeksi 39 prosentin leikkausta vuoden 2005 tasoon verrattuna, mikä on jäsenmaiden korkeimpia lukuja. Suomessa päästö jakautuvat puoliksi päästökaupan ja sen ulkopuolisen sektorin kanssa. Keskimäärin EU:ssa päästökaupan ulkopuolinen sektori on suurempi, johtuen mm. erillislämmityksen suuremmasta osuudesta.

EU:n tavoitteena on myös, että käytetystä energiasta 27 prosenttia pitää tuottaa uusiutuvalla energialla. Tavoitetta ei jaeta jäsenmaille, vaan se on EU:n yhteinen. Lisäksi energiatehokkuutta parannetaan 27 prosenttia, mutta tämä tavoite ei ole sitova.

Suomessa valmistellaan paraikaa keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmaa. Siinä esitetään, millä toimilla ilmastonmuutosta hillitään päästökaupan ulkopuolisella sektorilla vuoteen 2030 ulottuvalla tarkastelujaksolla. Suunnitelman valmistelu sovitetaan yhteen energia- ja ilmastostrategian laatimisen kanssa ja se valmistuu keväällä 2017. Energia- ja ilmastostrategia linjaa kokonaisvaltaisesti politiikkatoimia, joilla saavutetaan kansallisesti ja EU-tasolla asetettuja energia- ja ilmastotavoitteita. Strategia annetaan selontekona eduskunnalle vuoden 2016 lopulla. Lisäksi strategian valmistelun yhteydessä, erillisenä projektina valmistellaan 2020-luvulla tarvittavat uusiutuvan ohjaukskeinot.

Nykyiset Pariisin sopimuksessa esitetyt sitoumukset eivät riitä rajoittamaan maapallon keskilämpötilan kohoamista alle kahden asteen vaan lämpeneminen kehittyy nykypäästöillä arviolta noin 3,5 asteeseen. Tämä tarkoittaa, että Pariisin tavoitteiden toteutuminen edellyttää nopeita ja radikaaleja päästövähennystoimia. EU:n ja Suomen nykyiset päästösitoumukset eivät ole linjassa Pariisin sopimuksen kanssa, vaan vuosien 2030 ja 2050 päästötavoitteiden kunnianhimoa pitää nostaa selvästi nykyisestä. Esimerkiksi Sitran teettämän selvityksen mukaan Suomen pitäisi leikata päästöjä vuoden 1990 tasosta

vähintään noin 60 prosenttia vuoteen 2030 ja 130 prosenttia vuoteen 2050 mennessä. EU:n nykyiset tavoitteet ovat vähentää päästöjä 40 prosenttia vuoteen 2030 ja 80–95 prosenttia vuoteen 2050 mennessä.

Energiantuotanto ja energiatehokkuus

Kaupunginvaltuusto on asettanut Helen Oy:lle 20 prosentin päästövähennystavoitteen (1990-2020) sekä 20 % uusiutuvan energian tavoitteen vuodelle 2020. Päästötavoitteisiin päästään viimeistään vuonna 2024, kun Hanasaaren voimalaitoksen toiminta päättyy ja korvaava kapasiteetti valmistuu. Helenin päästöt olivat viime vuonna 15 prosenttia vuotta 1990 pienempiä. Uusiutuvan energian 20 prosentin tavoite ei kuitenkaan todennäköisesti toteudu ihan aikataulussa. Uusiutuvan energian osuus oli viime vuonna yhdeksän prosentin tasolla.

Kaupunginvaltuusto päätti 2.12.2015, että Hanasaaren kivihiilivoimalaitos suljetaan viimeistään 2024. Poistuvan lämmöntuotannon korvaamiseksi koko kaupungin energiatehokkuutta tulee kehittää ja hajautettuja energiantuotantomuotoja tulee ottaa käyttöön sekä yksityisessä että Helenin omassa tuotannossa.

Toimenpiteinään Helen rakentaa Suomen suurimman pellettilämpölaitoksen Salmisaareen. Näin korvataan maakaasulla ja öljyllä tuotettua kaukolämmön erillistuotantoa. Salmisaaren ja Hanasaaren hiilivoimalaitoksissa on käynnistynyt pelletin 5-7 prosentin seospoltto. Helen kehittää älykkäitä sähkön ja lämmön kysynnän jouston tuotteita, joilla voidaan tasata energiantuotantoa. Kalasatamaan valmistui Pohjoismaiden suurin sähkövarasto, jolla voidaan esimerkiksi tasata aurinkosähkön jakelua. Suomen suurin aurinkosähkövoimala on myös vastikään otettu käyttöön Kivikon hiihtohallin katolle.

Hajautetun energiamallin toteutuminen edellyttää kuluttajien energiansäästötoimia ja investointeja kiinteistökohtaiseen energiantuotantoon. Keskeisessä roolissa ovat yksityisessä omistuksessa olevat taloyhtiöt. Taloyhtiöiden energiatehokkuuden parantamiseen liittyvää neuvontaa tarjotaan tällä hetkellä hankemuotoisena Kuluttajien energianeuvonta -hankkeessa (2012-2016). Keskeisiksi toimenpiteiksi useissa selvityksissä on vanhan rakennuskannan energiatehokkuuden parantaminen, joka vaatii neuvontaa, yhteistyötä alan toimijoiden kanssa sekä uusia rahoitusratkaisuja, kuten taloyhtiöille tarjottava avustus tai laina.

Kuluttajien energianeuvonnan toiminnoista ollaan siirtämässä taloyhtiöille tarjottava neuvontapalvelu osaksi Ilmastoinfon tarjoamia palveluita. Hankkeen toiminnoissa on kuitenkin ollut hyvin vahvassa roolissa sidosryhmäyhteistyö alan toimijoiden kanssa, jota ei voida ulkoistaa kaupungilta. Pelkkä neuvonta on riittämätön ohjauskeino energiatehokkaiden peruskorjausten edistämiseen. Siksi kaupungin eri tahojen, jotka toimivat kuluttajien rajapinnassa, tulisi kehittää yhdessä kiinteistö- ja rakennusalan toimijoiden kanssa taloyhtiöille suunnattua palvelumallia energiatehokkaiden peruskorjausten edistämiseksi.

Helsinki tuottaa hajautetusti uusiutuvaa energiaa myös omistamassaan rakennuskannassa. Tällä hetkellä rakennusten omaa energiankäyttöä tukee useita aurinkosähköjärjestelmiä sekä joitain aurinkolämpö-, maalämpö- ja kalliojäähdytysjärjestelmiä. Vuonna 2016 Helsinki on alkanut systemaattisesti kartoittaa aurinkosähkön tuotantoon parhaiten sopivia kiinteistöjä ja liittynyt kuntahankintojen yhteiseen leasing-puitesopimukseen aurinkosähköhankkeiden toteuttamiseksi.

Kunta-alan energiatehokkuussopimuksen (KETS) neljäs perättäinen kausi 2008-2016 on päättyvässä. Helsingissä sopimuskaudelle asetettu energiansäästötavoite on jo saavutettu. Kaupunginhallitus hyväksyi 5.9.2016 uuden kauden 2017-2025 sopimuksen. Koko uuden sopimuskauden energiansäästötavoite on vähintään 7,5 % kaupungin energiankäytöstä vuonna 2015. Uusi sopimus edellyttää Helsingin kaupungin energiansäästön toimintasuunnitelman päivittämistä siten, että se täyttää uuden sopimuksen mukaiset tavoitteet ja toimenpidesitoumukset. Kaupungin vuokra-asunnot, Helen ja HSY ovat mukana valtion energiatehokkuussopimusjärjestelmässä omilla energiatehokkuussopimuksillaan.

Maankäyttö ja liikkuminen

Helsingin valmisteilla olevan yleiskaavan visio 2050 mukaan liikkumisen on määrä perustua lähinnä raideliikenteeseen ja muihin kestäviin kulkumuotoihin. Henkilöautoilu on edelleen vaihtoehto, mutta kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen houkuttelevuus on selvästi parantunut. Strategiaohjelman 2013-2016 tavoitteena on lisätä kestävien liikkumismuotojen osuutta neljä prosenttia valtuustokauden aikana. Helsingissä ja seudulla on tehty merkittäviä raideinvestointeja viime vuosina. Valmistuneista merkittävimmät ovat kehärata lentoasemalle ja lähiaikoina käynnistyvä metroliikenne länteen.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi Kalasataman Sompasaaresta Kruunuvuorenrantaan kulkevan sillan asemakaavan 2015 ja rakentamispäätöksen elokuussa 2016. Kruunusillat yhdistää raitiotieyhteydellä Laajasalon, Korkeasaaren ja Kalasataman osaksi kantakaupunkia. Samalla se luo uuden merellisen ja nopean reitin myös pyöräilijöille ja jalankulkijoille.

Valtio sitoutui rahoittamaan Raide-Jokeria keväällä 2016. Pyöräilyn kaksinkertaistamiseksi pyöriteiden investointimäärärahat yli kaksinkertaistettiin. Kaupunginhallitus myös hyväksyi Hämeentien suunnitelman, jossa läpiajo autolla kielletään. Hämeentiellä parannetaan joukkoliikenteen toimivuutta ja tehdään kadun koko pituudelle modernit pyörätiet. HSL aikoo nostaa sähköbussien osuuden 25 prosenttiin vuonna 2025 ja loput busseista kulkevat jäteperäisellä biopoltoaineella.

Ilmastotoimien edistäminen edellyttää kaupungin suunnittelujärjestelmän lisäksi, että ne ovat vahvasti mukana ja linjassa keskenään seudullisessa suunnittelussa kuten liikennejärjestelmäsuunnitelmassa (HLJ 2015), joka kattaa kaikki Helsingin seudun 14 kuntaa sekä Helsingin seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) yhteistyön suunnitelmassa ja seudun yhteisen maankäyttösuunnitelman valmistelun kanssa.

Puhdas teknologia

Pariisin sopimuksen toteuttaminen lisää vähäpäästöisen teknologian kysyntää nelinkertaiseksi. IEA on arvioinut, että sopimuksen myötä investoinnit pelkästään energiasektorilla ovat globaalisti 13 500 miljardia Yhdysvaltain dollaria vuoteen 2030 mennessä. Kasvavasta kysynnästä voivat hyötyä myös suomalaiset yritykset ja Suomen talous.

Pääkaupunkiseudulle on perustettu Smart & Clean -ratkaisuja edistävä säätiö, jossa on mukana viisi kaupunkia, yrityksiä sekä valtio. Kesäkuussa käynnistyneen säätiön tavoitteena on tehdä pääkaupunkiseudusta kansainvälisen mittaluokan Smart & Clean -referenssialue lisäämällä mm. kaupunkien ja yritysten markkinavuoropuhelua, isojen yritysten ja startupien vuorovaikutusta sekä hakemalla rahoitusta yhteisille hankkeille. Pääkaupunkiseudulla toteutettavien kehittämishankkeiden kautta voidaan nopeuttaa uusien puhtaiden ja älykkäiden ratkaisujen käyttöönottoa. Uusilla ratkaisuilla voidaan vähentää kasvihuonepäästöjä ja samalla edistää yritysten liiketoimintaa tarjoamalla niille paikallisia referenssejä. Smart & Clean -säätiön painopistealueet ovat energia, liikenne ja liikkuminen, rakentaminen, jäte ja vesi sekä kuluttaja-cleantech.

Helsingin kaupungin ja elinkeinoelämän Ilmastokumppanit –yhteistyöverkostossa on 53 jäsentä, isoista yrityksistä yliopistoihin ja tutkimuslaitoksiin. Verkostossa jaetaan hyviä vastuullisuuden käytäntöjä sekä verkostoidutaan eri alojen asiantuntijoiden kanssa. Verkostoa kehitetään aktiivisesti ja se on toiminut mm. viestintäkanavana Smart & Clean- säätiön valmisteluihin liittyen.

Helsinki on osana 6Aika -strategiaa palkannut yritysasiainmiehen, jonka tehtävänä on edistää konkreettisia ympäristöteknologiaan ja muihin puhtaisiin ja älykkäisiin ratkaisuihin liittyviä kokeiluja ja kehittämistoimintaa kaupungissa ja kaupungin kumppaneiden tarjoamissa kohteissa. Kaupunki on jo

avannut useita kokeilualustoja mm. Kalasataman alueella (Fiksu Kalasatama-hanke) sekä Iso Roobertinkadun Ilmastokatu hankkeessa. Vallisaarta matkailu- ja virkistyskohteena kehitetään osaltaan Puhdas Vallisaari -kilpailulla, jossa etsitään uusia innovatiivisia ratkaisuja saaren energiajärjestelmään, jätehuoltoon ja vesihuoltoon. Muita kehitteillä olevia innovaatioalustoja ovat mm. Tukutorin alue ja Metropolian Myllypuron kampus sekä Helsingin Asuntotuotantotoimiston Ekologisen rakentamisen ohjelma.

Helsinki on saanut merkittävän EU:n Horisonttiohjelman -rahoituksen Kalasataman ja lähialueen älykkäisiin energiaratkaisujen ja energiatehokkuuteen keskittyvään hankkeeseen MySmartLife. Hankkeessa ovat Helsingin kumppaneina Nantes ja Hampuri. Kaupungilta ovat mukana ympäristökeskus, rakennusvirasto, Forum Virium ja Helen.

Kaupunki voi vaikuttaa myös helsinkiläisten todelliseen hiilijalanjälkeen

Kaupungin asettamat päästöjen vähennystavoitteet eivät kata helsinkiläisten koko hiilijalanjälkeä, josta puolet syntyy ruoan tuotannosta, vaatteiden, **teknologiatuotteiden** ja muiden kulutustuotteiden valmistuksesta kaupungin tai maamme rajojen ulkopuolella sekä matkustamisesta kaupungin ulkopuolelle. Ilmastomuutoksen hillinnässä on tärkeää pyrkiä edistämään helsinkiläisten vastuullista kuluttamista. Helsinkiläisten kulutustottumuksiin on pyritty vaikuttamaan pääasiassa tuomalla esille vastuullisen kuluttamisen tuomat hyödyt: terveellisyys, viihtyvyys, yhteisöllisyys, paikallisten tuottajien elinvoimaisuus ja paikallisen yrittäjyyden tukeminen. Ilmastokatu-hankkeessa sekä Fiksu Kalasatama -hankkeessa etsitään mm. nopeiden kokeilujen ohjelman avulla uusia Ilmastonkestäviä liiketoimintamalleja yhdessä asukkaiden kanssa. Ilmastoinfo on järjestänyt monta kampanjaa hävikkiruoan vähentämiseksi mm. opiskelijaruokaloissa jne. Ekokompassi-tapahtuma ympäristöjärjestelmä on puolestaan auttanut suuria tapahtumia tarjoamaan vierailleen vastuullista tapahtumakokemusta mm. Slushissa, Flowssa ja Weekend-festivaaleilla. **Kaupungin hankinnoilla voidaan vaikuttaa myös Helsingin rajojen ulkopuolella syntyviin päästöihin. Helsingin ympäristöpolitiikan tavoitteena on, että 100 % kaupungin hankintaprosesseista sisältää ympäristökriteerejä 2020 mennessä. Vuonna 2015 osuus oli 85 %.**

Helsingin ilmastoverkosto

Kaupungin ja läheisten organisaatioiden työntekijöille perustettiin lokakuussa 2015 ilmastoverkosto, jota koordinoi ympäristökeskus. Verkoston tavoitteena on jakaa tietoa, edistää kaupungin ja helsinkiläisten ilmastotekoja sekä kehittää Helsingin ilmastopolitiikkaa Helsingin ilmastotiekarttaan tukien. Verkosto tuo yhteen ilmastotyöstä kiinnostuneet ihmiset, jotta he saavat tukea ilmastotyön edistämiseen omissa organisaatioissaan. Jäseniä on vajaassa vuodessa liittynyt 170 ja tapahtumia on ensimmäinen vuoden aikana ollut kymmenen. Ilmastoverkoston tapahtumissa opitaan toisilta ja kehitetään jotain ajankohtaista ilmastoaihetta, kuten Fiksua Kalasatamaa, Ilmastokatua, Hiilineutraalia Korkeasaarta, ilmastomuutokseen sopeutumista, ilmastoviestintää tai rakennusten energiarenessanssia.

Energiansäästöneuvottelukunta

Kaupunginhallitus on asettanut päätöksellään 16.2.2015 energiansäästöneuvottelukunnan koordinoimaan kaupungin energiatehokkuustyötä. Energiansäästöneuvottelukuntaan on nimetty jäsenet 20 kaupungin hallintokunnasta, liikelaitoksesta ja yhtiöstä sekä HSY:ltä. Energiansäästöneuvottelukunta kokoaa ja jakaa energiatehokkuuteen liittyvää tietoa sekä seuraa energiatehokkuuteen liittyvien hankkeiden valmistelua, etenemistä ja tuloksia. Energiansäästöneuvottelukunta raportoi vuosittain kaupungin energiankäytön kehitymisestä sekä toteutettujen energiatehokkuustoimien tuloksista. ESNK vastaa myös KETS- ja CoM-sopimusten toimenpiteiden ohjaamisesta, seurannasta ja raportoinnista.

Helsingin ilmastotyöryhmä

Kaupunginjohtaja päätti johtajistokäsittelyssä 10.2.2016 asettaa työryhmän ilmastotyön koordinoitua, seuranta ja toimien toteutuksen edistämistä varten. Ryhmän puheenjohtajana toimii apulaiskaupunginjohtaja Pekka Sauri. Työryhmä kokoaa ilmastotavoitteet ja esittää mallin siitä, miten kaupungin ilmastotyötä koordinoidaan. Työryhmä esittää valtuustokaudelle 2017- 2021 strategiaohjelmaan tulevat ilmastotavoitteet. Helsingin ilmastotiekartta 2050 toimii lähtökohtana kaupungin valmistelutyölle.

Helsingillä on tällä hetkellä ilmastotavoitteet määritelty vuosille 2020 ja 2050. Syksyllä 2016 työryhmä valmistelee vuoden 2030 ilmastotavoitteet ja niihin liittyvät toimenpiteet. Työryhmä myös arvioi hiilineutraalisuustavoitetta ja sen ajankohtaa. Helsinki käyttää päästöjen vertailuvuotena vuotta 1990, joka on myös Pariisin ilmastosopimuksen päästöjen vähentämisen vertailuvuosi. EU:n päätavoitteita vuosille 2020 ja 2030 vertaillaan myös vuoteen 1990. Tavoitteisiin päästäkseen on kuitenkin asetettu lähempänä oleva vertailuvuosi 2005 päästäkaupalle ja sen ulkopuoliselle sektorin toimille.

Viime vuonna Helsingin alueen kasvihuonekaasujen kokonaispäästöt olivat 25 prosenttia ja asukaskohtaiset päästöt 41 prosenttia vuoden 1990 päästöjä pienemmät. Työryhmä alku kesällä laatiman selvityksen mukaan Helsinki on saavuttamassa vuoden 2020 tavoitteen (30 %) ja vieläpä ylittää sen reilusti: päästövähennyksen arvioidaan olevan vuonna 2020 jopa 40 prosenttia. Kun väkiluvun kasvu otetaan huomioon, helsinkiläisten päästöt asukasta kohti näyttävät olevan peräti 56 prosenttia pienemmät kuin vuonna 1990.

Ennusteen mukaan kuitenkin kaikkia ilmastotavoitteita ei saavuteta nykyisillä toimilla. Energiankulutuksen vähentäminen etenee tavoiteltua hitaammin. Energiankulutuksen vähentämistavoite, 20 prosenttia asukasta kohden tarkastelujaksolla 2005–2020, ei näytä aivan toteutuvan. Vuonna 2015 kulutus oli kuitenkin pienentynyt 11 prosenttia, ja ennusteen mukaan vuonna 2020 kaupunki olisi 17 prosenttia vuotta 2005 energiatehokkaampi. Myöskään Helenille esitetyt tavoitteet eivät näytä toteutuvan ihan aikataulussaan vaan vasta Hanasaaren kivihillen polton loppuessa ja korvautuessa päästöttömillä energialähteillä.

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen

Helsingin ilmastotyöryhmä ohjaa Helsingin ilmastonmuutoksen sopeutumisen linjausten valmistelua ja koordinoi sopeutumiseen liittyvää työtä. Ympäristökeskuksen sitova toiminnallinen tavoite vuodelle 2016 on: "Ilmastonmuutokseen sopeutumisen edistäminen valmistelemalla ilmastonmuutoksen sopeutumisen toimintasuunnitelma yhteistyössä keskeisten virastojen ja laitosten kanssa". Tavoitteena on koota Helsingin ilmastonmuutokseen sopeutumisen työ yhteen ja tehdä tarvittavat linjaukset.

Vuoden 2016 alussa alkoi EU:n rahoittama iWater -hanke, jossa edistetään viherkertoimen käyttöä, pilotoidaan hulevesien hallinnan järjestelmiä ja uusitaan hulevesiohjelma. Pääkaupunkiseudun kuntien yhteisestä ilmastonmuutoksen sopeutumisstrategiasta käynnistyi myös kehitystyö tänä vuonna.

Kaupunkien verkostot, sopimukset ja aloitteet

Helsinki kuuluu Eurocities -järjestöön, joka on Eurooppalaisten suurten kaupunkien verkosto. Ilmastoasioihin liittyen Helsinki osallistuu ympäristöfoorumin ja sen alaryhmien (Air quality, Climate change & Energy efficiency) työskentelyyn. Ympäristöfoorumi tukee kaupungeja niiden pyrkimyksissä paremman ympäristön ja kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa jakamalla tietoa ja osaamista kaupunkien kesken.

Helsinki kuuluu Energy Cities -järjestöön, joka on eurooppalaisten kaupunkien energiatehokkuuteen ja uusiutuvan energian edistämiseen keskittyvä verkosto. Energy Cities tukee kaupungeja tarjoamalla tietoa ja verkoistoitumista kaupunkien välillä sekä kehittää ja koordinoi energiatehokkuuden kehittämiseen liittyviä

EU-hankkeita. Energy Cities tuottaa myös Covenant of Mayors –sitoumuksen käytännön toimintaa ja hallinnointia toteuttavan Covenant of Mayors Officen palvelut. Apulaiskaupunginjohtaja Pekka Sauri on Energy Citiesin hallituksen jäsen.

Helsinki liittyi marraskuussa 2015 maailmanlaajuiseen Compact of Mayors -verkostoon. Tässä aloitteessa tulee kaupunkien osoittaa sitoutumisensa ilmastomuutoksen hillintään ja sopeutumiseen raportoimalla avoimesti päästöistä ja toimista yhteiseen raportointijärjestelmään. Kaupunkien tulee myös laatia 3 vuoden sisällä ilmastomuutoksen hillinnän ja sopeutumisen ohjelmat. Aloitteessa on nyt mukana noin 500 kaupunkia.

Helsinki on mukana vuonna 2008 käynnistyneessä EU:n Covenant of Mayors -verkoston aloitteessa, jossa kaupungeilla on tavoitteena alentaa päästöjään vähintään 20 prosenttia vuodesta 1990 vuoteen 2020. Vuoden 2015 alussa verkosto uudisti tavoitteensa ja laajensi toimintansa koskemaan myös ilmastomuutokseen sopeutumista (Covenant of Mayors, Climate and Energy). **Erona aiempaan on, että uudet liittyjät asettavat vuodelle 2030 päästötavoitteen, joka on alentaa päästöjä vähintään 40 prosenttia vuoden 1990 päästöistä sekä laativat sopeutussuunnitelman. Myös aiemmin sitoumuksen liittyneet kaupungit voivat päivittää sitoumuksensa uuden tavoitteen ja laajuuden mukaiseksi. Helsinki on toistaiseksi mukana sitoumuksessa vanhan sopimuslaajuuden mukaisesti. Sopimuksen uudistaminen on ajankohtaista viimeistään silloin, kun kaupunki on määritellyt päästövähennystavoitteen vuodelle 2030.**

Helsinki on liittynyt ICLEI:n uuteen ilmastokampanjaan Green Climate Citiesiin, joka korvaa aiemman Cities for Climate Protection –kampanjan. Sitä on Suomessa on vetänyt Kuntaliitto Kuntien ilmastokampanjan nimellä. Helsingin rooli uudessa kampanjassa on toimia lähettiläänä eli testata hankkeen ilmastomuutoksen hillintää ja sopeutumista edesauttavia työkaluja ja kertoa kokemuksistaan muille Suomen kunnille Kuntien ilmastokampanjan puitteissa. Kokeiluvaihe kestää vuoden 2016 loppuun. **Apulaiskaupunginjohtaja Pekka Sauri on Maailman paikallishallinnon ympäristöjärjestön ICLEI:n hallituksen jäsen ja hän edustaa hallituksessa koko Eurooppaa ja edistää kestäviä hankintoja.**

Kuuden suurimman Suomen kaupungin kaupunginjohtajien ilmastoverkoston puheenjohtajana toimii kaupunginjohtaja Jussi Pajunen. Verkosto on perustettu Sitran aloitteesta vuonna 2011 ja sen tarkoitus on, että kaupungit ottavat yhdessä määriteltyjen aloitteiden kautta toistensa hyviä käytäntöjä käyttöön ja yhteistyössä kehittävät ilmastotyötään. **Verkosto on tehnyt 11 aloitetta, jotka tähtäävät kestävämpään ja ekotehokkaampaan kuntakehitykseen. Niitä ovat muun muassa ekotukitoiminnan käyttöönotto, vähäpäästöisten ajoneuvojen käytön edistäminen ja ilmastoyhteistyön lisäämiseen kaupunkien ja yritysten.**

Helsinki liittyi kesäkuussa 2016 Core –jäseneksi Climate-KIC Nordic-verkostoon, jonka tavoitteena on kiihdyttää uusien ilmastoinnovaatioiden syntymistä ja leviämistä. Climate KIC on yksi viidestä Euroopan Innovaatio- ja teknologiainstituutin (EIT) hallinnoimasta Knowledge Innovation Communitysta, joiden tarkoituksena on tuottaa Eurooppaan kestävää kasvua. Climate KIC on ilmastomuutoksen hillitsemistä ja sen vaikutuksiin sopeutumista edistävä innovaatioverkosto, joka tuottaa myös taloudellista hyötyä. Se on perustettu 2010.